

Rolanda Fugger Germadnik

3. TČ / 15. S

IZVLEČEK ZA KPIS

Barbara Celjska

(1392

1451)

Pokrajinski muzej Celje, 2010

Starozitnosti 4

Vodniki Pokrajinskega muzeja Celje

Naslov:

Barbara Celjska (1392? - 1451)

Izdajatelj in založnik:

Pokrajinski muzej Celje

Zanj:

direktor Stane Rozman

Besedilo:

Rolanda Fugger Germadnik

Slikovno gradivo:

Bibliothèque nationale de France, Pariz; The British Library, London; Budapesti Történeti Múzeum, Budimpešta; Kunsthistorisches Museum, Dunaj; Magyar Nemzeti Múzeum, Budimpešta; Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára, Budimpešta; Österreichische Nationalbibliothek, Bild Archiv, Dunaj; Pokrajinski muzej Celje, Celje; Rosgartenmuseum Konstanz, Konstanz. Podtiski so povzeti po UNESCO, Memory of the World, Memoriae Mundi Series Bohemica 2, Malá Riečentalova kronika, MS VII A 18, National Library and Albertina income Praha, 1995.

Oblikovanje:

Tina Pregelj Skrt, Mint colibri

Jezikovni pregled:

Janko Germadnik

Fotografija:

Tihanyi-Bakos Fotóstúdió; András Dabasi; Tomaž Lauko

Priprava za tisk:

AV STUDIO d.o.o.

Tisk:

Tiskarna Dikplast, d.o.o.

Naklada:

1000 izvodov

• Pokrajinski muzej Celje, Celje 2010

Natis sta omogočila Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije
in Mestna občina Celje.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

929Barbara Celjska

FUGGER Germadnik, Rolanda

Barbara Celjska : (1392-1451) / Rolanda Fugger Germadnik ;
[slikovno gradivo Bibliothèque nationale de France ... [et al.] ;
fotografija Tihanyi-Bakos Fótostúdió, András Dabasi, Tomaž Lauko].
- Celje : Pokrajinski muzej, 2010. - (Starozitnosti : vodniki
Pokrajinskega muzeja Celje ; 4)

ISBN 978-961-6411-17-2

251917056

Barbara Celjska

(1392? - 1451)

Barbara, najmlajša hči Hermana II. Celjskega, trojna kraljica in soproga »poslednjega viteza Evrope«, znamenitega Sigismunda Luksemburškega, v Enciklopediji Slovenije nima gesla. Razumljivo. Celje je zapustila najkasneje ob poroki leta 1405, morda že ob zaroki leta 1401, in se v mesto ob Savinji ni več vračala; njena kasnejša življenjska pot jo je vodila skozi hrvaške, ogrske in češke dežele. V zgodovinskem spominu Slovencev je preživela le literarna podoba te ambiciozne potomke Celjskih, pri čemer so si ustvarjalci dovolili toliko umetniške svobode, da njene podobe nikakor ne moremo imeti za verodostojno.

Z izjemo rojstva je bil Barbarin stik s slovenskimi deželami zelo rahel, zato ni predstavljala posebnega zanimanja za slovensko zgodovinsko stroko. V veliki meri lahko enako trdimo za tuje zgodovinopisje; Barbara je bila kot kraljica sicer v centru dogajanja, toda vzvodi oblasti so bili v rokah kralja. Njena moč in vpliv sta bila ob številnih formalnih omejitvah tako odvisna predvsem od nje same, od njene sposobnosti, koliko prostora si je znala izboriti v vlogi pogoste spremljevalke kralja na pogajanjih s tujim in domačim plemstvom ali na bojnem polju. Njena samostojnost se je v največji meri odražala pri upravljanju gospostev, ki so ji bila podarjena, ali pa so v njeno last prišla na druge načine. Vse to nam pomaga razumeti, kako je lahko njena podoba brez poglobljene ponovne obravnave preživela stoletja. Prvi, ki je prekinil utrujajoč negativni stereotip, naslonjen na ponavljajoče se zapise srednjeveških kronistov, je bil Hans Chillian leta 1908. Njegova doktorska disertacija je skušala na osnovi dejstev izrisati objektivno podobo kraljice, ki je s svojo lepoto, značajskimi lastnostmi in interesi, neobičajnimi za ženske njenega časa, izzivala zanimanje svoje srednjeveške sredine. Njegov poskus je za dolgo časa ostal osamljen, toda zadnja desetletja temu ženskemu liku posvečajo več pozornosti. Leta 1991 je namreč zgodovinar Krzenck objavil obširen prispevek o Barbari, v katerem je Chillian v določenih segmentih dopolnil, leta 2005 pa je nemška zgodovinarica Amalie Fössel pripravila podrobno razpravo o Barbarinem življenju do leta 1419. Na podatke o njej naletimo tudi v razpravah o Sigismundu Luksemburškem, ki je bil po letu 1987 deležen velike pozornosti različnih znanstvenih strok.

Cilj pričujoče publikacije, ki jo Pokrajinski muzej Celje izdaja v spomin na Barbaro Celjsko, je, da ob upoštevanju do sedaj objavljenih in dostopnih strokovnih del slovenski javnosti predstavi objektivni zgodovinski oris te stigmatizirane potomke Celjskih. Znanih in objavljenih je namreč dovolj dejstev, da opustimo srednjeveške mite o nemški Mesalini. Čas je, da odkrijemo novo podobo plemkinje, ki je s trinajstimi leti ob strani proslulega soproga vstopila v svet evropskih dvorov ter njihove visoke in nizke politike.

Poroka

Sredi novembra 1405 sta se poročila Barbara Celjska¹, hči še živečega celjskega grofa Hermana II. in Ane Schaunberške, ter ogrski kralj Sigismund Luksemburški, vdovec, sin pokojnega ogrskega, češkega in nemškega kralja ter rimskega cesarja Karla IV. Luksemburškega in Elisabeth von Pommern. 6. decembra istega leta so nevesto kronali za ogrsko kraljico v baziliki sv. Štefana v Székesfehérváru na Ogrskem; krono svetega Štefana ji je položil na glavo nadškof János Kanizsai von Esztergom.²

Poroka je predstavljala sklepno dejanje dogajanja, ki se je sprožilo v letu 1396 s porazom združene križarske vojske pri Nikopolju. Pobudnik pohoda proti Turkom je bil ogrski kralj Sigismund Luksemburški, ogrskim četam pa so se na poti pridružili nemški in francoski križarji ter številne enote Vlahov in Transilvancev. Manjkali niso seveda tudi bojeviteli Celjani; Herman II. je vodil avstrijske čete. Zlasti francoski križarji so podcenjevali turško vojsko pod vodstvom Bajazita I., prevladali pri strateškem načrtu in krščanska vojska je napačno taktiko napada plačala s popolnim porazom. Bitka je predstavljala velik poraz krščanske Evrope v boju s prodirajočo turško nevarnostjo, obenem pa ambicioznim grofom Celjskim podarila enkratno možnost za nesluten politični in gospodarski vzpon. Herman II. Celjski je namreč skupaj s Sigismundovim svakom Johannom III. von Zollern in ogrskim magnatom Nikolajem Garajjem poraženemu kralju omogočil umik z bojnega polja in povratek na Ogrsko. Tam si je moral Luksemburžan ponovno utrditi oblast, saj mu je smrt žene Marije Ogrske v letu 1395, po kateri mu je krona pripadala, prestol krepko zamajala. Leta 1401 so ga namreč ogrski magnati, nezadovoljni z njegovo politično in siceršnjo samovoljnostjo, zaprli, toda svobodo in krono mu je ponovno zagotovila vplivna in preizkušena naveza Herman II. Celjski – Nikolaj Garai. Sigismund svojih zaveznikov seveda ni pozabil; nagradil ju je s posestvi in naslovi ter se leta 1401 zaročil z najmlajšo Hermanovo hčerko Barbaro. Dinastična zveza Sigismunda z močno celjsko hišo in družino Garai – Nikolaj Garai se je poročil s Hermanovo hčerko Ano in tako postal Sigismundov svak – je vedno zadolženemu ogrskemu kralju predstavljala finančno zaledje³ in zavezništvo pri uresničevanju njegovih dolgoročnih interesov v Avstriji in na Jadranu.⁴

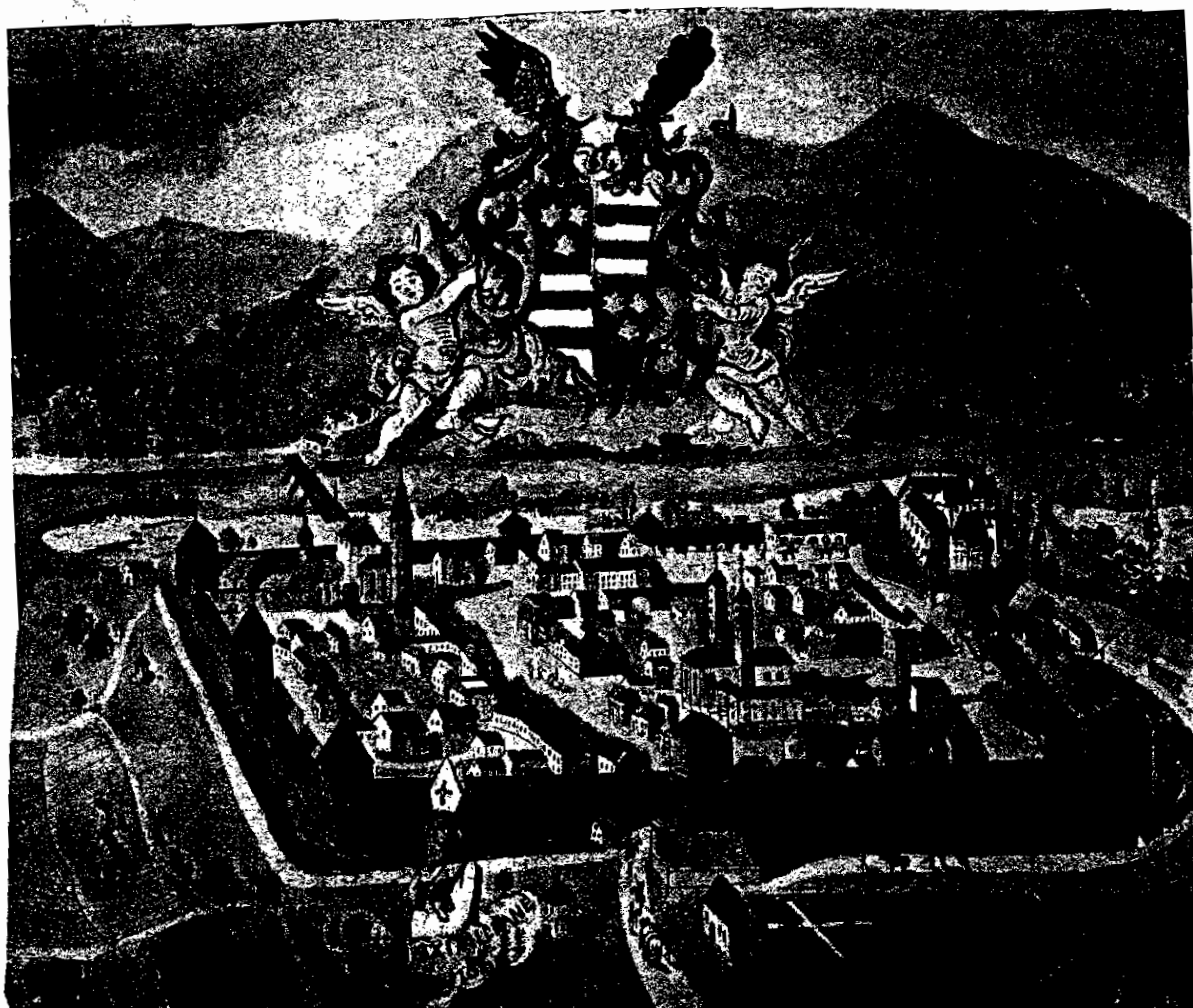
Visoka, vitka in nenavadno lepa Barbara ter Sigismund, krepke postave, iskrivih oči, valovitih las in s košato brado, ki je bila na Ogrskem takrat modna, sta med sodobniki veljala za najlepši vladarski par v Evropi. Njuna poroka je bila politična in je odgovarjala tako strateškemu interesom Sigismunda kot Hermana II. Celjskega. Barbara je bila sredstvo, ki sta ga oba moža uporabila za utrditev zveze in je predstavljalo takrat splošno prakso med plemiškimi družinami. Razlike med zakoncema ne bi mogle biti večje: 38-letni Sigismund je kot kraljevi sin zakonitosti dvornega življenja doživljal od otroštva. Kot zaročenca Marije, bodoče dedinje ogrske krone, so ga od 12. leta naprej vzgajali na ogrskem dvoru, bodočemu položaju kralja primerno. Bil je izobražen in razgledan, saj je Karel IV. sinovom namenil skrbno vzgojo. Sigismund je veljal za odličnega govornika, ki je poleg latinščine obvladal še nemščino, češčino, madžarščino, francoščino, italijanščino in verjetno hrvaški ali poljski jezik ter se znal spretno prilagajati poslušalcem.

¹ Meja polnoletnosti v 15. stoletju je bila po določilih avstrijskega deželnega prava 12 let. Poleg madžarskih historiografov se je podrobno o datumu poroke Sigismunda in Barbare razpisala tudi Amalie Fössel (naslov pod opombo 6, str. 102). Poroko datira najkasneje med 13. in 29. decembrom 1405, medtem ko naj bi kronanje po njenem mnenju potekalo v Budimu.

² Chronologie zur Geschichte der Luxemburger und Ungarns, v: Sigismundus Rex et Imperator. Kunst und Kultur zur Zeit Sigismundus von Luxemburg, Ausstellungskatalog, Budapest, Luxemburg, 2006, str. 43. V nadaljevanju Sigismundus, 2006. Tamás Pálósfalvi, Barbara und die Grafen von Cilli, v: Sigismundus, 2006, str. 296.

³ Sigismundova stalna denarna stiska je bila vsesplošno znana. Finančne potrebe dvora s stroški vojskovanja itd. so bile dejansko velike, hkrati pa je bil Sigismund tudi zapravljiv in za to v stalnem lovu na denar. Hermanu II. Celjskemu je podelil leta 1405 v zastavo Čakovec s celotnim Medžimurjem za 48 000 dukatov, kar je bilo tudi za Celjske visoka vsota. V: Nada Klaić, Celjski knezi v deželah svete krone, Celje, 1982, str. 138. V nadaljevanju Klaić, 1982.

⁴ Jörg K. Hoensch, Kaiser Sigismund. Herrscher an der Schwelle zur Neuzeit, 1368 - 1437. München, 1996, str. 106. V nadaljevanju Hoensch, 1996.

Veduta Celja – v desnem kotu zgoraj Knežji dvorec
(kopija upodobitve iz 17. stoletja),
neznani slikar, akvarel, 19. stoletje,
Pokrajinski muzej Celje, inv. št. S/150.

Ni mu manjkalo niti smisla za umetnost, čeprav na tem polju ni dosegal svojega očeta Karla IV. »Štel se je za dobrega kristjana in je globoko častil ogrskega nacionalnega svetnika sv. Ladislava ter bil neomajno privržen verskim pričakovanjem in zahtevam svojega časa.«⁵ Drugo plat njegovega značaja je predstavljal uživač, ki se je predajal različnim telesnim užitkom in se zaradi žene nikakor ni nameraval odreči zmagam na ljubezenskem področju. V času poroke je bil na začetku svoje poti k uresničitvi velikopoteznih političnih ciljev, ki so daleč presejali ogrske okvire. Jedro njegovega zanimanja in prizadevanj so bili obramba Ogrske in Evrope pred Turki, poenotenje in odprava velikega razkola v rimski Cerkvi ter povrnitev sijaja nekdanjemu rimsko nemškemu cesarstvu. Pri uresničevanju svojih interesov ni izbiral sredstev in se ni obotavljal poseči tudi po takih, ki so presežala običajne krutosti, sicer značilne za oblastnike njegovega časa.

O Barbarini mladosti, njenem življenju in vzgoji do poroke vemo malo, skoraj nič. Fösslova meni, da so jo verjetno od leta 1401, ko je bila sklenjena zaroka, pripravljali na vlogo kraljice. Na začetku ji ni moglo biti lahko, še zlasti ker so na dvoru vladale intrige in specifične notranje razmere, toda pomagala ji je ambicioznost, značilna za celjsko hišo. Brez dvoma je bila tudi inteligentna, živo zainteresirana za gospodarska in finančna vprašanja ter obdarjena z naravnim talentom za politiko. Po poroki je v vlogi kraljice postala osrednja oseba izredno vplivne mreže, ki je bila na kraljevem dvoru lojalna Sigismundu in ga je pri njegovih ambicijah podpirala. Barbarini glavni podporniki in zavezniki na začetku so bili njen oče Herman II. Celjski, svak Nikolaj Garai, palatin v letih od 1402 do 1433, in kancler, zagrebški škof Eberhard. Najkasneje do leta 1410 si je Barbara sama in s pomočjo svojih podpornikov ustvarila položaj, ki jo je uvrstil v najožji krog tistih, ki so na dvoru sprejemali odločitve. V svojem 32 let trajajočem zakonu si je Barbara postopoma pridobila veliko znanja s področij politike, zakonodaje, financ in številnih drugih ved. Obvladala je tudi več jezikov in zato bolj kot katerakoli druga kraljica njenega časa slovela po svoji izobraženosti.⁶

Ob poroki ji je kot nevesti pripadla bogata jutrnina; namen tega deleža, ki ga je poklanjal soprog, je bil, da se soprog v primeru moževe smrti zagotovi dostojno vdovstvo. V skladu s cerkvenim pravom je vrednost jutrnine morala odražati obseg moževega premoženja in srednjeveškim kraljicam je bila na ta način zagotovljena materialna varnost.⁷ Barbara je tako ob poroki prejela jutrnino v obliki posesti in dajatev in samo prihodki od dajatev na uvozno ter izvozno blago (Dreißigstzölle), ki so veljale za zanesljiv vir dohodkov, so ji letno prinašali 20.000 zlatih guldnov. Poleg tega so ji odslej pripadale številne posesti v Slavoniji, Szaplonea, oba Kemleka, Jagnjedovec, gradova Garić in Velike, mesto Zagreb, Virovitica in Požega, obe z vprežnino in davkom na kunje krzno in končno tudi davek od kunjega krzna iz celotne Slavonije. To je po ocenah nanese dodatnih 8.000 zlatih guldnov. Verjetno že po tradiciji ji je pripadal še Altofen, otok Csepel, mesto Kecskemét ter gradovi Buják, Szanda in Tolnavár na Ogrskem. Večina Barbarinih posesti v Slavoniji je ležala tako, da je, po oceni Mályusza, odgovarjalo tudi interesom očeta Hermana II. kot slavonskega bana.⁸ Vrednost poročnega darila je Barbaro dvignila na položaj najbogatejše kraljice v poznem srednjem veku, s svojim gospodarskim talentom pa je kasneje svoje premoženje še povečala.⁹

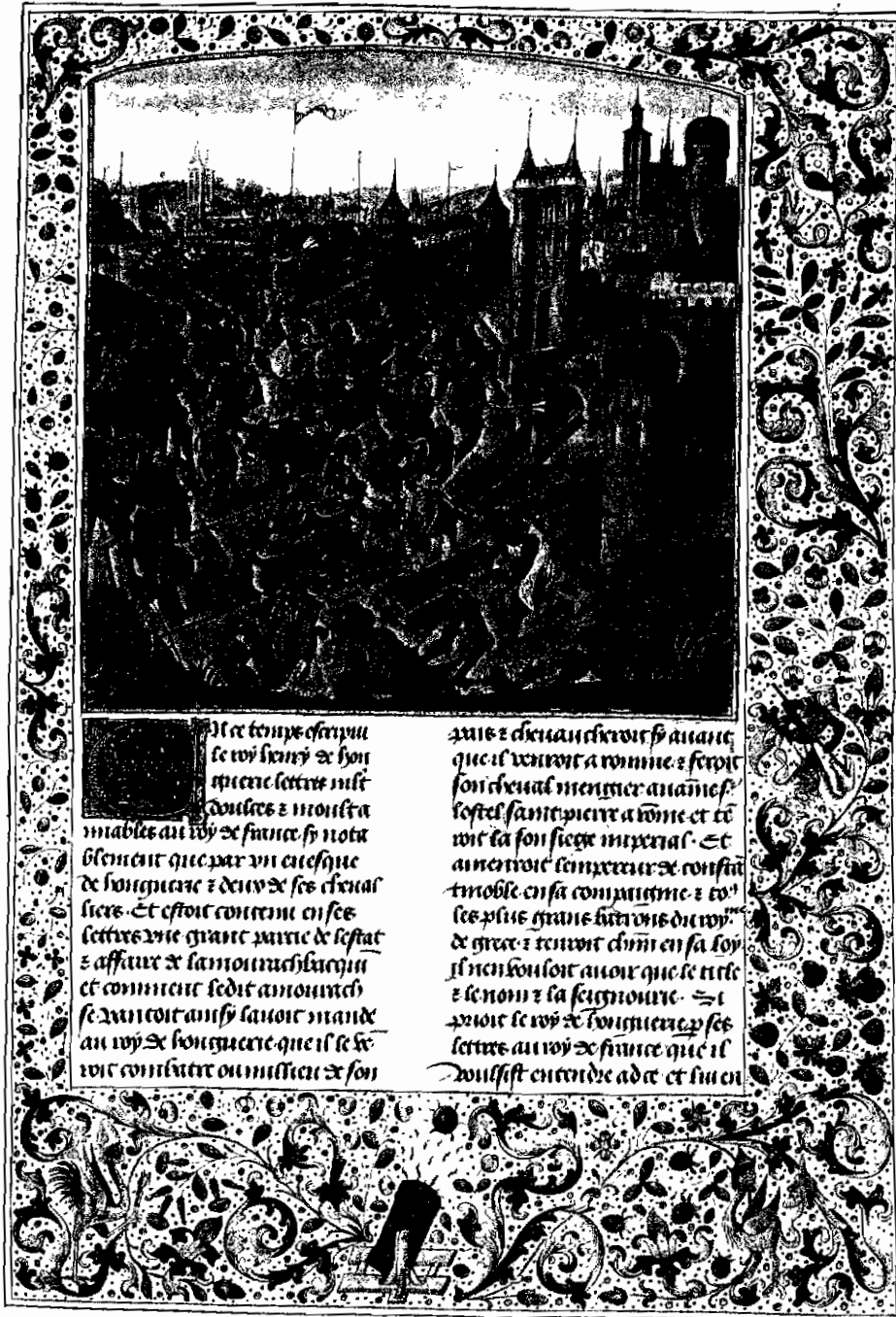
⁵ Hoensch, 1996, str. 490.

⁶ Amalie Fössel, Barbara von Cilli, Ihre frühen Jahre als Gemahlin Sigismunds und ungarischen Königin, v: Michel Pauly, François Renert, Sigismund von Luxemburg Ein Kaiser in Europa, Tagungsband des internationalen historischen und kunsthistorischen Kongresses in Luxemburg, 8. – 10. Juni 2005, str. 103 – 104.
V nadaljevanju Fössel, 2005.

⁷ Amalie Fössel, Die Königin im mittelalterlichen Reich, Mittelalter Forschungen Band 4, Stuttgart, 2000, str. 67.
V nadaljevanju Fössel, 2000.

⁸ Leneer Mályusz, Kaiser Sigismund in Ungarn, 1387 – 1437, Budapest 1990, str. 91.
V nadaljevanju Mályusz, 1990.

⁹ Lübel, 2000, str. 78 – 80.

Lors temps est pui
 le roy henry de bon
 piene lettres mult
 douces et moult a
 mables au roy de france si nota
 blement que par un catesque
 de honguerie et deuy de ses cheual
 liers. Et estoit contenu en ses
 lettres une grant partie de lestat
 et affaire de lamourachlaquin
 et comment ledit amourach
 se devoit ausy la voir mande
 au roy de honguerie que il le ve
 roit combattre ou miltier de son

ains et deuant chevoir si auant
 que il venroit a romme et seroit
 son cheual menner auains
 lostel sainte pierre a romme et ce
 roit la son siege imperial. Et
 au memoire lempereur de consan
 tinoble en sa compaignie et to
 les plus grans barons du roy
 de grece et tenoit chun en sa loy
 il nen vouloit auoir que le titre
 et le nom et la seignourie. Si
 avoit le roy de honguerie par ses
 lettres au roy de france que il
 voullist entendre ad ce et fu en

Prva leta zakonskega življenja

Prva leta po poroki se je Barbara v veliki meri zadrževala v Slavoniji; Klaićeva jo kot kraljico prvič omenja na osnovi listine iz januarja 1408, ko je v odsotnosti očeta in moža v Čakovcu sprejela predstavnike zagrebškega Gradca.¹⁰ Sigismund se je takrat boril v Bosni z domačimi velikaši in kraljem Tvrtkom II., kasneje pa zmago nad bosanskim plemstvom slavil v Budi, kjer sta skupaj z Barbaro ustanovila elitno viteško družbo – znameniti Red zmaja.¹¹ Poleg Sigismunda in Barbare ga je sestavljalo še 22 plemičev – najzvestejših zaupnikov, ki so se zavezali k boju proti poganom in krivovercem, obrambi prave vere ter ohranjanju in utrjevanju miru v Sigismundovi državi. V ustanovni listini iz 12. decembra 1408 je insignija novoustanovljenega viteškega reda podrobno opisana: »... kot znamenje in simbol smo izbrali podobo zmaja, zvitega v krog, ki svoj rep ovija okoli lastnega vratu. Njegov hrbet je razparan od glave do repa, v beli izkrvaveli rani pa nosi rdeč križ. Podoben je rdečemu križu na belem polju, ki ga častijo in nosijo vitezi znamenitega mučenika svetega Jurija ...«¹² Najvišje položaje v redu, takoj za kraljevim parom, so zasedli srbski despot Štefan Branković, Herman II. Celjski, njegov sin Friderik II. Celjski in ogrski palatin Nikolaj Garai.¹³

Zakoncema se je rodil samo en otrok – hči Elizabeta, ki je bila dedinja krone. Viri se strinjajo, da je bila rojena leta 1409, čeprav natančnega datuma ni mogoče določiti in listina iz aprila 1409 Sigismunda omenja še kot vladarja brez otrok. Verjetni rojstni datum Elizabete je 28. december 1409¹⁴, pozno rojstvo tega prvega in hkrati tudi edinega otroka pa gre pripisati dejstvu, da je tovrstno potrditev zakonske zveze ovirala nevestina mladost. Barbara je bila namreč ob poroki stara 13 let in takrat 38-letnemu Sigismundu se je verjetno zdela premlada. Elizabeta je doživela podobno usodo kot mati Barbara; leta 1411 – pri dveh letih – so jo zaročili z vojvodo Albrehtom V. Avstrijskim in jo z njim poročili v starosti 13 let; starostna razlika je bila manjša, ženin je imel tokrat 25 let.

Po slabih sedmih letih zakona, ki jih je kraljevi par na Ogrskem preživel bolj ali manj skupaj, je vojna z Benetkami konec leta 1412 (sprožilo jo je vprašanje prevlade nad Dalmacijo) Sigismunda odvedla v severno Italijo. Spopadi so se končali brez zmagovalca s sklenitvijo premirja, pri čemer je leta 1413 aktivno sodeloval Barbarin oče Herman II. Celjski;¹⁵ le-ta je z zetom ostal v tesnih stikih vse do svoje smrti leta 1435 in je kot odličen diplomat večkrat posredoval v njegovo korist. Od pozne jeseni 1412 dalje sta zakonca praktično za dolga obdobja živela ločeno, vsak s svojim dvorom. Sigismund je bil vse življenje »potujoči vladar«, ki je svoje razvejane vladarske funkcije in visoke politične cilje lahko uresničeval samo s stalnim potovanjem in z osebno prisotnostjo na kraju dogodkov. Poleg tega na Ogrskem ni bilo mesta, ki bi opravljalo vlogo prestolnice, v kateri bi se lahko dvor za trajno naselil. Budim je res že v času Sigismundovih predhodnikov veljal za priljubljeno bivališče kraljev, funkcije metropole pa kljub temu ni opravljal. Sigismund je v nemških deželah leta 1411 postal kralj, toda z lastnim premoženjem ni razpolagal. Izkoriščal je kraljevo pravico do sprejema in gostovanja v mestih, samostanih in na gradovih, njegovo spremstvo pa je redko štelo manj kot tristo oseb¹⁶.

¹⁰ Klaić, 1982, str. 38.

¹¹ Klaić, 1982, str. 133.

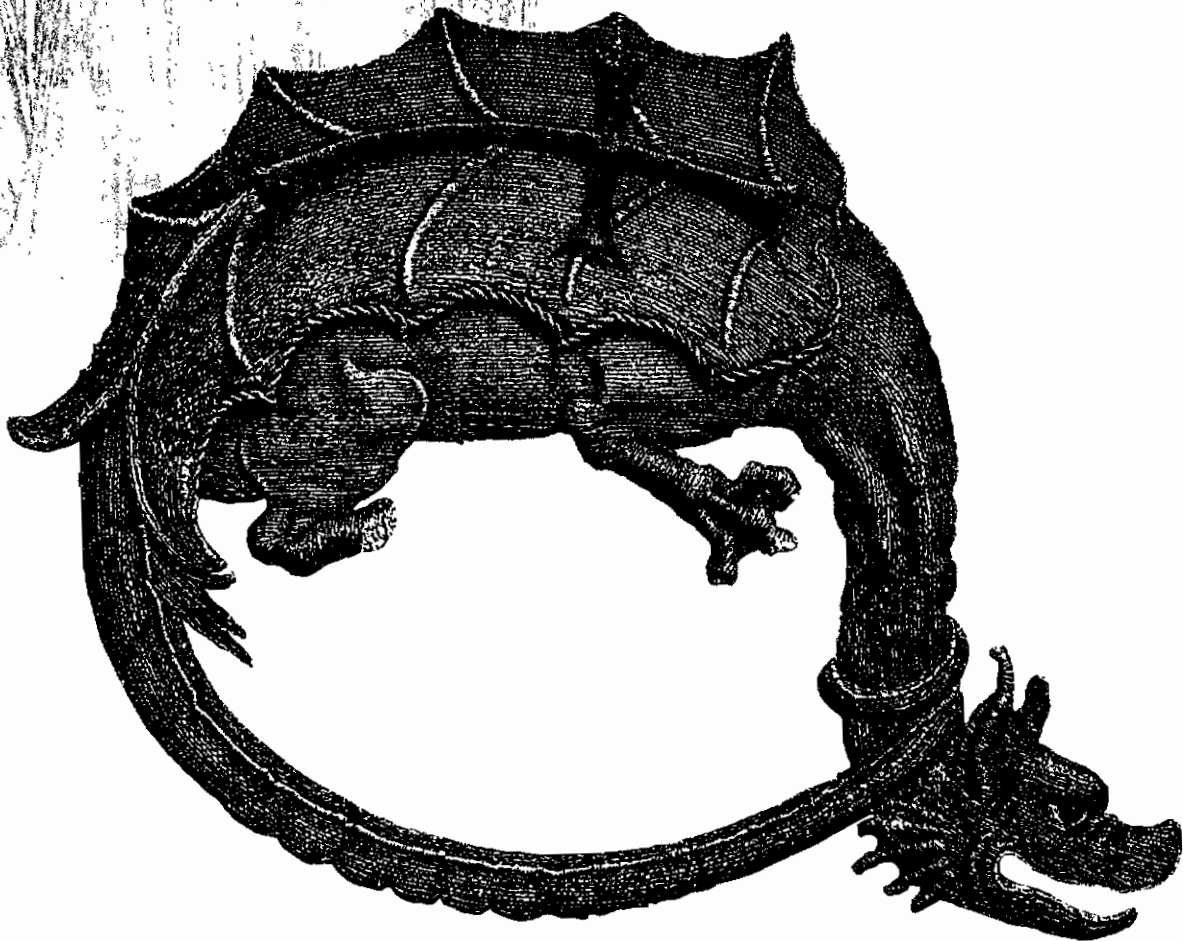
¹² Pál Lövei, Hoforden im Mittelalter, unter besonderer Berücksichtigung des Drachnordens, v: Sigismundus, 2006, str. 258.

¹³ Jülius Bartl, Kralj Zigmund spolus kraljovnou Barbarou zriaduje Drači rád-(Budín) 12. decembra 1408, v: Prvý cisar na uhorském tronc, Bratislava, 2001, str. 146.

¹⁴ Füssel, 2005, str. 97, opomba 9.

¹⁵ Hans Chilian, Barbara von Cilli, Borna - Leipzig, 1908, str. 20. V nadaljevanju Chilian, 1908.

¹⁶ Jörg K. Hoensch, Der Reisende König, Zum Itinerar Sigismunds von Luxemburg, v: Itinerar König und Kaiser Sigismunds von Luxemburg, 1368 - 1437, Warendorf, 1995, str. 1. V nadaljevanju Itinerar, 1995.

Simbol Zmajevega reda, 1408 - 1418,
reliefna vezena, platno, zlata nit, svila, stekleni biser, podložen z volno,
München, Bayerische Nationalmuseum, inv. št. T 3792.
Posneto po: Sigismundus, Rex et Imperator, razstavní katalog, Budapest,
Szépművészeti Múzeum; Luxemburg, Musée national d'histoire et d'art, 2006, str. 339.

Očitno se je kralj zavedal pomanjkljivosti te »potujoče oblasti«, saj je v Budimu v letih 1406/1408 pričel z gradnjo rezidence, ki naj bi predstavljala - tako so pokazala arheološka izkopavanja - vrhunsko stavbno delo. V nasprotju z vladarskimi navadami svojega moža je Barbara do njegove smrti večino časa preživela na svojih posestvih na Ogrskem.

Barbara je na politični parket stopila zelo zgodaj, saj jo je že leta 1411 Sigismund pritegnil v urejanje odnosov s Poljsko. Njegovo odločitev je narekovala rodbinska povezanost Celjskih s tamkajšnjo vladarsko hišo. Zveza je nastala, ko je ogrski kralj Ludvik Veliki iz rodbine Anjou po smrti Kazimirja Piasta nasledil poljski prestol in njegovo hčer Jadvigo poročil s celjskim grofom Viljemom. Na ta način je odstranil z dvora motečo teknico in pripravil prostor za svoji hčerki Hedviko in Marijo. Hedvika, ki ji je bila namenjena poljska krona, se je poročila z litovskim knezom Vladislavom II. Jagielom, po njeni zgodnji smrti pa si je kralj poiskal nevesto na celjskem dvoru; poročil se je z Jadvigino hčerko Ano Celjsko, vnučinko Kazimirja Velikega. Vrnitev piastovske krvi na prestol je domače plemstvo dobro sprejelo in prišlek iz Litve si je vladarski položaj na Poljskem utrdil. Poljska kraljica Ana Celjska in Barbara sta si bili torej v svaštvu in sta verjetno na celjskem dvoru tudi skupaj odraščali, saj je Herman II. kot bratranec Viljema nad Ano prevzel skrbništvo.

Koristne Barbarine družinske zveze je Sigismund izkoristil v zapletenem urejanju odnosov med Poljsko, Litvo in nemškimi viteškimi redom ter Poljsko in Ogrsko. Leta 1410 so Poljaki v navezi z Litovci nemškemu viteškemu redu po dolgoletnih medsebojnih spopadih zadali odločilen udarec in Sigismundu je kot novoizvoljenemu nemškemu kralju v pogajanjih pripadla pomembna vloga. Da je bila v kasnejša pogajanja med Poljsko in viteškim redom glede odškodnine pritegnjena tudi Barbara, dokazuje redovni zahtevek, da se za razsodniško delo določena vsota ne izplača samo Sigismundu, ampak tudi Barbari.¹⁷ Potem ko so Poljska, Litva in viteški red leta 1411 sklenili prvi thornski mir, je Sigismund začel z intenzivnimi pripravami na vzpostavitev miru med Ogrsko, Poljsko in Litvo. Potreboval je namreč zavarovan hrbet, saj je bil na pragu že spopad Ogrske z Beneško republiko, na obzorju sta bila koncil v Konstanci in kronanje v Aachnu. Za doseg te diplomatske ciljeve je izkoristil soprogo in tasta; Hermana II. je z delegacijo poslal v Krakov, da po diplomatski poti pripravi srečanje vladarjev - Sigismunda, Vladislava II. in kneza Vitolda, Barbara pa je prejela nalogo, da marca 1412 v Késmárk povabi poljsko kraljico in sorodnico Ano Celjsko. Sigismund je nato pospremil poljskega kralja, Barbara pa Ano v Lubló, kjer so 15. marca 1412 zapečatili mirovno pogodbo in proti sovražnikom sklenili pakt. Sledilo je skupno praznovanje velike noči v Váradu in skrbno načrtovana akcija je uspela: Sigismund si je zagotovil zaveznike na Poljskem in v Litvi za nadaljnjih osem let.¹⁸

Konec leta 1412 je Barbara Celjska prevzela »regni cura« oz. upravljanje Ogrske v imenu svojega odsotnega soproga Sigismunda Luksemburškega. Njena podpornika sta bila svak Nikolaj Garai in nadškof Johannes Kanizsai iz Esztergoma. Za svojega kanclerja je imenovala zagrebskega nadškofa Eberharda in si kot začasno prebivališče izbrala v bližini Zagreba ležeči Kemlek (Kalnik).¹⁹ Fösslova ocenjuje, da je bilo to za Barbarin osebni razvoj izjemno pomembno obdobje. V navezi s svojimi pomočniki je namreč prevzemala in opravljala naloge, ki pripadajo vladarju: izrekala je sodbe in odločala v prepirih in tožbah, pri čemer se je obračala po pomoč tudi na Sigismunda.

¹⁷ Hoensch, 1996, str. 166.

¹⁸ Follert, 2000, str. 294 - 295.
Hoensch, 1996, str. 162.

¹⁹ Follert, 2000, str. 369.

⁹ Ullmann, 1908, str. 70–71, 105–106, 2009, str. 105–108.

¹⁰ Töbel, 2000, str. 47.

¹¹ Töbel, 2000, str. 119, opomba 266.

¹² Thomas Kozenc: „Barbara von Cilli – eine edle und Messiasin?“ v: *Mitte langen der Gesellschaft für Salzburgs Landeskunde*, 131. Vereinsjahr, 1991, Salzburg, 1992, str. 51. V nadaljevanju Kozenc, 1991. Zadržati per se in: *Mitteilungen der Gesellschaft für Salzburger Landeskunde*, 131. Vereinsjahr, 1991, Salzburg, 1992, str. 51. V nadaljevanju Kozenc, 1991.

¹³ Töbel, 2000, str. 170.

¹⁴ Hoensch, 1996, str. 138–139.

Od oktobra 1412 do aprila 1413 je obiskala vse ob poroki prejete posesti in se nato nastanila v Budimu, kjer je ostala do odhoda v Aachen. Preizkusni kamen za Barbaro so predstavljali srditi spopadi, ki so izbruhnili poleti 1413 med hrvaško ogrskim plemstvom in splitskim hercegom ter bosanskim vojvodo Hrvojem Vukčićem, ki je bil od leta 1409 Sigismundov zaveznik, krstni boter hčere Elizabete in član Zmajevega reda. Povod je bil Hrvojev napad na posesti Sandalja Hraniča, ki je bil zaradi bojev s Turki odsoten. Sigismund je Hrvoja razglasil za izdajalca in ko le-ta tudi pri Barbari ni dobil podpore, si je poiskal zaveznike na turški strani. Tako se je preko Bosne Turkom odprla pot na Ogrsko in turški vpadi so na ogrskih ozemljih postali stalnica.²⁰

Leta 1411 je Sigismund dosegel enega izmed svojih pomembnih političnih ciljev - nemški volilni knezi so ga izvolili za nemškega kralja. Kronanje je bilo predvideno za jesen 1414 v Aachnu in po uveljavljeni praksi so poleg kralja okronali tudi kraljico. Kraljičino kronanje ni predstavljalo prazne ceremonialne geste, ampak dejanje, ki je kraljico skupaj s kraljem legitimno umeščalo v vrh državne oblasti.²¹ Jeseni leta 1414 se je Barbara brez soproga z močnim spremstvom odpravila na kronanje. Iz Ogrske je potovala preko Dunaja in Regensburga v Nürnberg in iz ohranjenih spisov je razvidno, da je mesto za sprejem kraljice porabilo preko 2.000 guldnov²². Obseg takšne odprave nam ilustrira podatek glasnika mesta Straßburg, ki je poročal, da »biva naša gospa kraljica v Nürnbergu z dva tisoč konji.«²³ Pri Heilbronnju se je prvič po dolgi odsotnosti Barbara srečala s Sigismundom, ki je pripotoval iz italijanskih dežel. Pot sta zakonca nadaljevala skupaj, pri čemer se je kronistu Egidiju Saškemu zdelo še posebej imenitno, da je zadnji odsek poti od Bonna do Aachna kraljica prejahala.²⁴

Samostojno potovanje kraljice v spremstvu dvora je predstavljalo v poznem srednjem veku običajno prakso in zdi se, da je bila Barbara Celjska takšnim potovanjem naklonjena; po letu 1420 jo je bilo namreč mogoče pogosto srečati tako na Ogrskem kot na Češkem. Včasih jo je spremljala Sophia von Bayern - München, ki je bila od leta 1419 vdova po češkem kralju Vaclavu Luksemburškem, Sigismundovem polbratu.

Za Sigismunda, ki si je vneto prizadeval za ugled in slavo, je bilo značilno, da je svoje javne reprezentativne obveznosti jemal zelo resno, zato je bil tako kot ob drugih priložnostih tudi potek ceremoniala ob njegovem in Barbarinem kronanju 8. 11. 1414 v Aachnu načrtovan do podrobnosti. Od mestnih vrat se je proti katedrali pomikal bleščeč sprevod, v katerem so za cesarskimi prapori korakali lokostrelci in strelci s samostreli, sledili so jim paži na konjih v bogatih vojaških oblekah, prešitih z biseri in dragim kamenjem. Sledilo je posvetno in cerkveno plemstvo ter meniški redovi; duhovščina je obkrožala osrednjo dragocenost - veliki doprsni relikvarij Karla Velikega pod nebom iz zlate tkanine. Sprevod je simboliziral Sigismundovo moč in pomen ter ga svetu predstavljal kot dostojnega naslednika na rimsko nemškem prestolu. Nadškof Dietrich II. von Moers iz Kölna je v prisotnosti volilnih knezov Sigismunda najprej mazilil in okronal in ko je le-ta prisegel na evangeliarj Karla Velikega in sedel na stol prvega "nemškega" cesarja Karla Velikega, je spremljal obred Barbarinega kronanja. Po več ur trajajočem cerkvenem obredu je sledil posvetni del, pri katerem je Sigismund plemiče poviševal v viteze ter podeljeval posesti in naslove. Protokol je bil skrbno zgrajen s ciljem, ki naj bi izražal enotnost cesarstva in spoštovanje njegove najvišje posvetne avtoritete - rimskega kralja.²⁵

Barbaro Celjsko so sodobniki pogosto primerjali z Venero;
Konrad Kyeser, Bellifortis (fragment), K 465, 6v,
Oberrhein, prva četrtina 15. stoletja,
papir, kolorirana perorisba,
Budimpešta, Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára.

Konzolno poprsje Hermana II. Celjskega , ok. 1403 - 1407,
peščenjak,
Kartuzija Pleterje (lapidarij).

Kelih iz Torne, prva tretjina 15. stoletja, pozlačeno srebro in emajl, tolčen, graviran, ulit; v. 27,3 cm, Budimpešta, Magyar Nemzeti Múzeum, Cim. sec. II.I.I.

Z nabožnimi motivi bogato graviran kelih je bil verjetno izdelan v eni izmed zlatarskih delavnic v Budi. Na nogi keliha se nahaja grb donatorja v črnem emajlu, v njem je upodobljena kneginja s krono, nad grbom pa se dviga sv. Barbara s pozlačeno krono in stolpom. Sv. Barbara je upodobljena še enkrat na kupi. Prvi opis iz leta 1807 kelih povezuje s kraljico Marijo, hčerko Ludvika Velikega in prvo ženo Sigismunda Luksemburškega. Grof Janos Keglevich je leta 1815 kelih poklonil madžarskemu narodnemu muzeju v Budimpešti in ko je bil eksponat prvič predstavljen javnosti, je bila izrečena domneva, da je v grbu verjetno upodobljena Barbara Celjska, ki naj bi kelih tudi naročila. Šele kasnejše raziskave Pál Lőveia so pokazale, da gre za grb družine Özdögei Besenyő, naročnik keliha pa je bil Pál Besenyő, lastnik gradu Torna (Turna nad Bodvou, Slovaška) v letih 1409 – 1432/34. Čeprav je pripadal srednjemu plemstvu, se mu je uspelo prebiti v najožji krog sodelavcev kralja Sigismunda Luksemburškega in s tem tudi Barbare Celjske. Povzpel se je do naslova bana Hrvaške in Slavonije in bil med ustanovnimi člani Zmajevega reda. Glede na to, da je bil naročnik keliha s kraljevim parom tesno povezan in da je sv. Barbara na njem kar dvakrat upodobljena, je mogoče podobo razumeti kot simbolično povezavo s kraljico.

Literatura na prejšnji strani spodaj.

Barbari so rekli

Leta 1908 je Barbara zgodovinarju Chillianu predstavljala zanimiv fenomen politične zgodovine 15. stoletja, ki pa ni prerasel v veliko politično osebnost. Ocenil jo je kot mnogostransko in bleščeče nadarjeno žensko, ki so jo zaznamovali telesna lepota, fascinantna govorniška nadarjenost in mojstrsko obvladovanje diplomacije v vseh legah – od najnižje do najvišje. Predznak vseh njenih prizadevanj so predstavljali predvsem njeni osebni cilji, kar jo je zaznamovalo kot človeka renesanse. Toda – kar se tiče umetnosti, bi pri njej zastoj iskali renesančnega duha.⁷⁵

⁷⁵ Chillian, 1908, str. 67 – 69.

⁷⁶ Hoensch, 1996, str. 499.

⁷⁷ Föböl, 2000, str. 372.

Hoensch je leta 1996 zapisal: »V njej so se združevali želja po moči, odločnost in učinkovitost z renesančno težnjo, da v nasprotju s tradicijo in običaji svojega časa in okolja oblikuje svojo notranjo svobodo. Z lastno aktivnostjo, pametjo in močjo prepričevanja je postala samostojna politična osebnost. Otrsla se je podrejenosti, ki jo je od nje pričakoval Sigismund, in posegala po lastnih ciljih s spretno zasnovanimi spletkami in z diplomatsko spretnostjo.«⁷⁶

Föbölva se je leta 2000 do njenega zgodovinskega lika opredelila takole: »Politično prizorišče te ogrske, rimske in češke kraljice je v določeni meri opredeljevala splošna vloga kraljice v visokem srednjem veku. Ob številnih razlikah, ki so jih pogojevale različne okoliščine v kraljestvu, različne strukture in centri moči, sta se Barbara in Sigismund izkazala kot naveza, ki je bila kljub osebnim nesoglasjem sposobna ustvariti ne le začasen, ampak trajen in učinkovit vladarski tandem. Ravno kontinuiteta sodelovanja predstavlja vrednost tega vladarskega para in dodeljuje Barbari glede na njene srednjeveške predhodnice in naslednice poseben položaj. V tej navezi seveda ni šlo za partnersko vlogo pri delitvi oblasti, kajti Sigismund ji ni dopuščal vmešavanja v pomembna politična in diplomatska pogajanja ter odločitve; to je pridržal zase in pri Barbari iskal zgolj pomoč pri uresničevanju. Ne smemo pa spregledati dvoje pomembnih dejstev, ki sta ta srednjeveški vladarski konzorcij pogojevali: Barbarino zanimanje za politiko in gospodarstvo ter njeno sposobnost uveljavljanja, zaradi katere so ji tako Sigismund kot njegovi knezi delovanje zaupali in ji sploh dovolili na prizorišče oblasti. To so značilnosti, ki jih pri ostalih kraljicah poznega srednjega veka skoraj ni mogoče najti.«⁷⁷

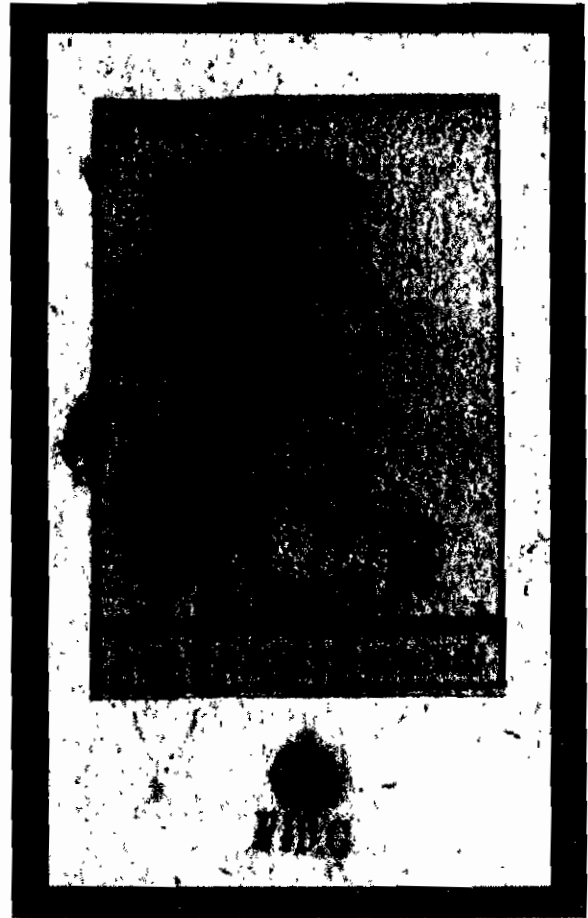
Lit.: J. Kolba, Kehely Tornáról, str. 416 – 417, v: Művészet Zsigmond Király Korában, 1387 – 1437. II. Katalógus, Budapest, 1987. J. Kolba, Liturgische Goldschmiedearbeiten im Ungarischen Nationalmuseum, Catalogi Musei Nationalis Hungarici, Ser. Med. Et Mod. I, Budapest, 2004, Kat. Nr. 9. Hazai Tudósítások Ed. Kultsár, II, 402.

Pál Lövei, Néhány címeres emlék a 14-15. századból, Művészettörténeti Értesítő 40 (1991) 1-2, 49-51; Kiss Etele, Kelch aus Torna, str. 390 – 391, v: Sigismundus. Rex et Imperator. Ausstellungskatalog; Budapest, Szépművészeti Múzeum; Luxembourg, Musée national d'histoire et d'art, 2006.

huc est specum piscium dicitur dicitur maxime generis et in equali fore

Barbara Celjska 99

Barbara Celjska,
Wien, Österreichische Nationalbibliothek, Bildarchiv.

Dvorana skrivnosti

Ob koncu se velja dotakniti še ene dejavnosti, ki je razen politike in gospodarstva izpopolnjevala svet te renesančno radožive osebnosti – alkimije. Če seveda ne prej, je Barbara v ta svet stopila, ko je v posest in upravljanje po letu 1424 prejela obsežna rudarska območja na osrednjem Slovaškem. Na tem območju rude niso samo kopali, ampak tudi predelovali za potrebe kovnice. Ohranil se je zapis sodobnika, ki je Barbaro obiskal v njeni alkimistični delavnici; to je bil češki alkimist Johann von Laaz. Deloval je v Italiji, kjer se je ukvarjal s takrat najljubšim ciljem alkimistov – z izdelavo zlata in s transmutacijami kovin. Pri tem početju ni bil uspešen, zato so ga pregnali in na svojih potovanjih po Evropi je obiskal tudi alkimistično delavnico Barbare Celjske v Samoboru⁷². V njegovi navzočnosti naj bi Barbara izvedla nekatere poskuse, ki jih je potem Laaz opisal v delu *Via universalis*: »Potem, ko sem z raznih strani izvedel, da se soproga blagopokojnega cesarja Sigismunda ukvarja s prirodoslovnimi znanostmi, sem jo obiskal in jo malce povprašal o umetnosti alkimije. Odgovarjala je z žensko zvitostjo. Pred mojimi očmi je vzela živo srebro, arzen in druge snovi, ki jim ni povedala imena, čeprav jih je poznala. Naredila je prašek, od katerega je baker dobil belo barvo. Prestal je preizkus z gladilcem, obdelave s kladivom pa ni prenesel. Na ta način je prevarala številne ljudi.«

Poskus pretvorbe bakra v srebro je bil znana tema alkimistične literature; gre za legiranje bakra z živim srebrom in arzenom, pri čemer dobi legura lepo srebrno barvo. In nadaljuje: »Prav tako sem pri njej videl, da je razžarjeni baker posula s praškom, ki se je vpil in baker se je obarval kot čisto srebro. Če si ga raztopil, je ponovno postal baker, kot je bil poprej. In še več takšnih lažnih umetnosti mi je pokazala. ... Drugič je vzela *Crocus Martis*, bakreno apno in druge praške, jih pomešala in s tem cementirala enake dele zlata in srebra. Kovina je nato zunaj in znotraj pridobila videz čistega zlata, ko pa se je raztopila, je ponovno izgubila barvo. Na ta način je prevarala številne trgovce.«⁷³

V prvem primeru je Barbara izvedla »beljenje« bakra, pri čemer je rdeči arzenov sulfid in arzen (strupeno moko, arzenov trioksid) dodala v raztopljeni baker. V drugem poskusu je uporabila železov oksid in bakrov oksid, pri čemer se je zlato izločilo oz. ločilo od srebra. Kovine in kovinski oksidi so se segregovali v posebni sredini – cementu. Običajno je bila to zmes soli in galice. Takšno zlato je bilo čistejše od naravnega.

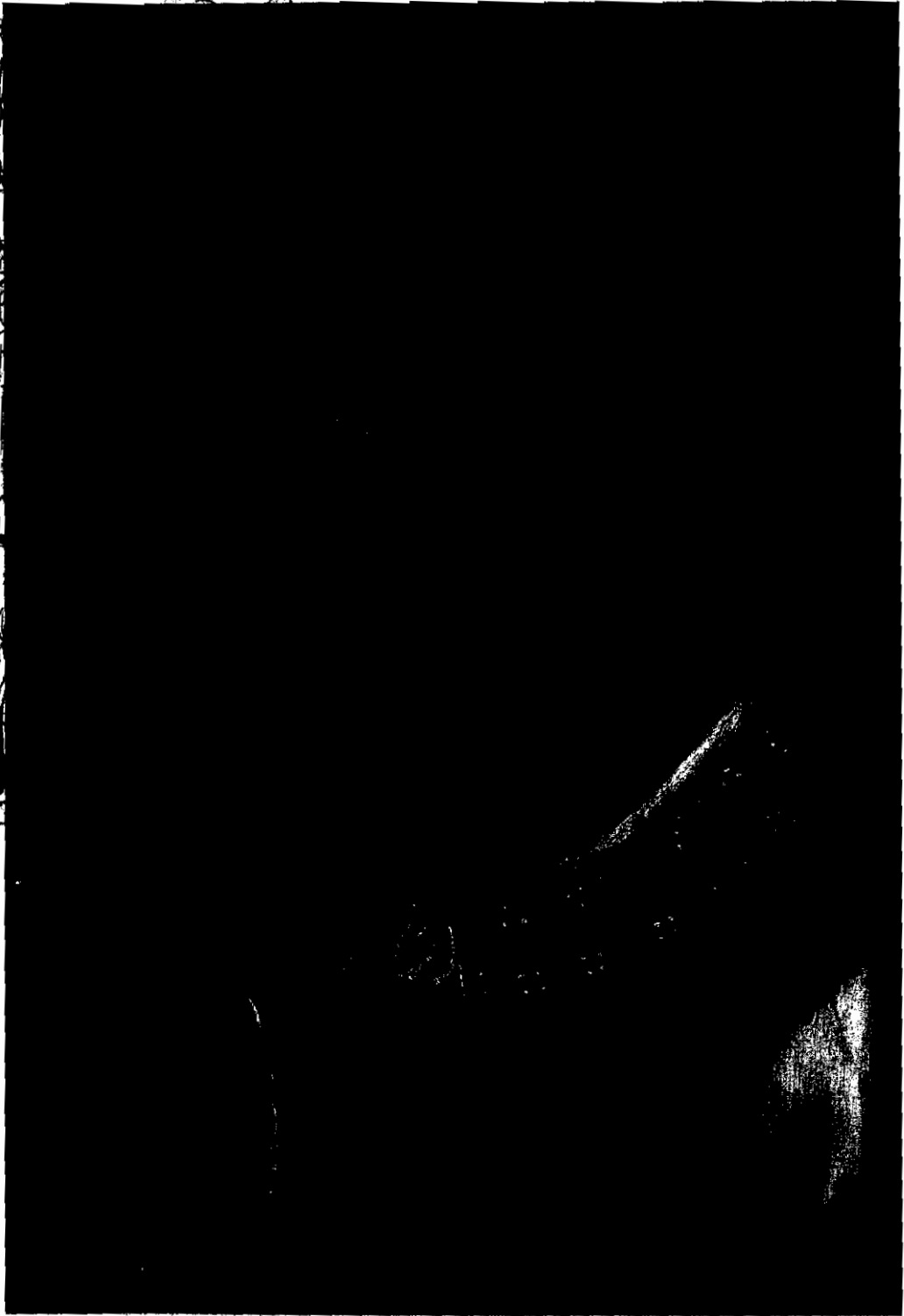
Laaz je nato svojo pripoved zaključil in sicer naj bi Barbari, ko je videl njene laži in prevare, to očital. Hotela ga je vreči v temnico in komaj je uspel pobegniti.⁷⁴

Njegovim obtožbam ne moremo pripisati velike teže, saj je bil pisec sam znan kot prevarant.

⁷² Podatek se razlikuje od trditev, da naj bi Barbara po smrti Sigismunda živela samo na Poljskem in Češkem.

⁷³ Snježana Paušek-Baždar, *Kraljica Barbara Celjska kao alkeміčarka u Samoboru*, VDG Jahrbuch, Vol. 15, 2008, 277 – 278. V nadaljevanju: Baždar, 2008.

⁷⁴ Baždar, 2008, str. 279.

Albreht V. (II.) Avstrijski, zet Barbare in Sigismunda,
podoba iz 16. stoletja po originalu iz časa 1433 – 1439,
lesena plošča,
Wien, Kunsthistorisches Museum, 5631.

Kraljica - vdova na Melniku

Čehi so trenutno brezvladje po smrti Albrehta V. (II.) in boj za ogrsko krono izrabili v svoje namene. Januarja 1440 je vodstvo dežele prevzela stranka »narodnjakov«, kamor so spadali tudi Ptáček, Podiebradski in Holický, zavezniki Barbare Celjske, ki so med drugimi poskrbeli za slavnostni sprevod in jo 25. julija 1441, na dan sv. Jakoba, pospremili na dvorec Melnik, vdovski sedež čeških kraljic. O tamkajšnjem življenju podrobneje poroča le Chillian.⁶⁹

Položaj zanjo naj bi bil ugoden; njeni zavezniki so bili v stranki, ki je vodila deželo, bili so ji naklonjeni in pripravljeni braniti pred vsakršnimi sovražnostmi. Ptáček ji je v dogovoru s praškim županom uredil prihodke. Celjanka sicer ni imela nobene uradne politične vloge, toda Chillian je prepričan, da je imela ženska s tako močno osebnostjo določen vpliv na politične razmere na Češkem. V dokaz je navedel sestanek kalikstincev in Ptáčkove stranke 9. julija 1442 na Melniku, kar je pripomoglo k dvigu Jurija Podiebradskega; le-ta je po nenadni smrti Ladislava Posmrtnika v Pragi 1457 zavzel vladarski sedež in Češka je za kratek čas postala kraljestvo, neodvisno od tujih vladarjev.

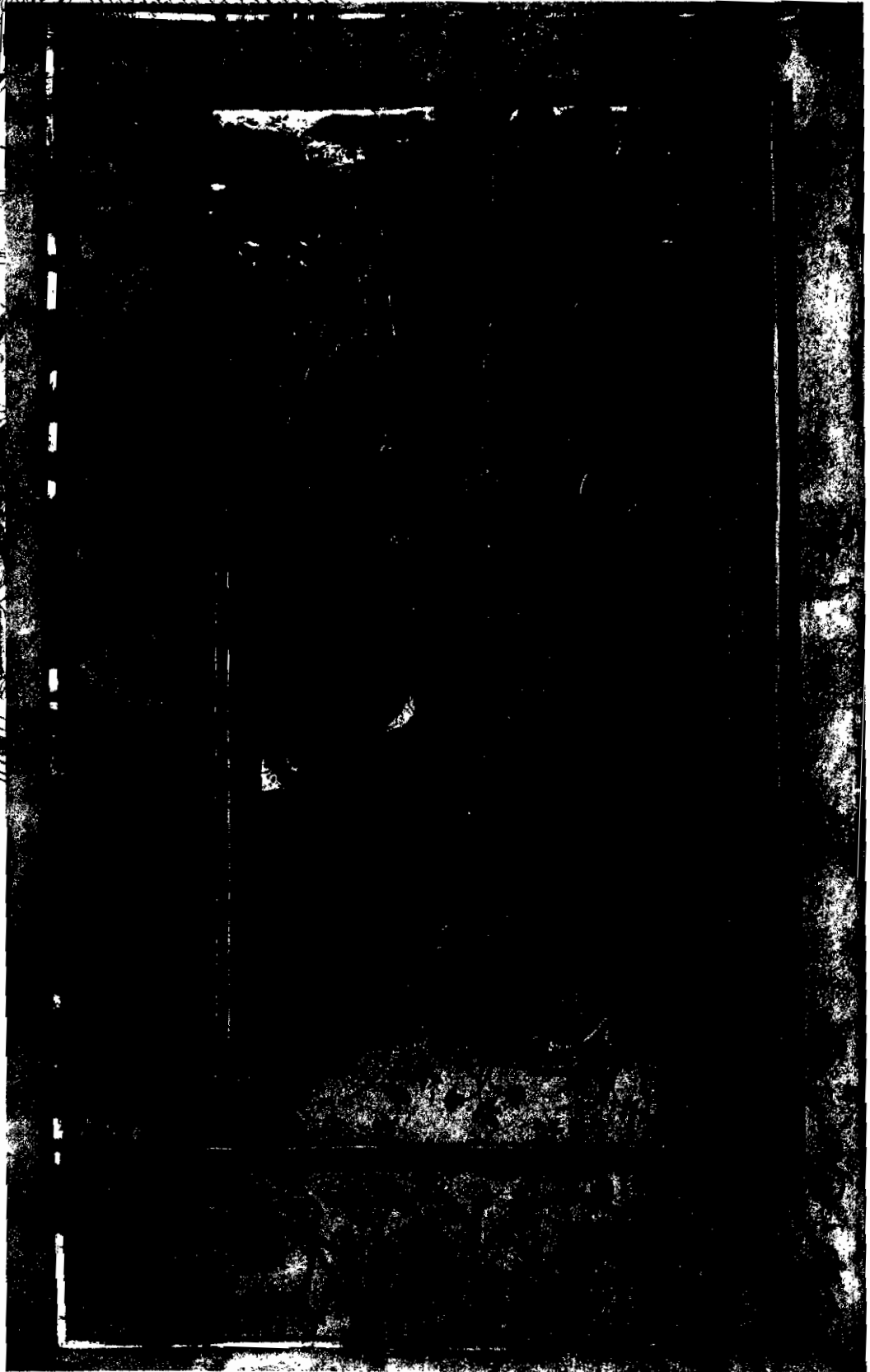
Ptáčkova smrt, 27. avgusta 1444, v najboljših moških letih je za Barbaro predstavljala veliko izgubo, saj je bil pokojni poleg Holickega in Podiebrada njen najzvestejši zaveznik. Leto kasneje se je zato Celjanka zatekla pod okrilje Jurija Podiebrada, ki je tudi poskrbel, da so jo po smrti (Barbara je umrla za kugo 11. julija 1451) slavnostno prepeljali v Prago in jo pokopali v katedrali sv. Vida, v dedno grobnico čeških kraljev. V 19. stoletju se je sled za njenim grobom zabrisala. Od potomcev je vladarski prestol zasedel Ladislav Posmrtnik, ogrski in češki kralj, ki je prav tako umrl zaradi kuge neposredno pred poroko v Pragi pri komaj 17 letih. Vnukinja Ana (1432 – 1462) se je poročila s knezom Saškim, vnukinja Elizabeta (1437 – 1505) pa je po poroki s Kazimirjem IV. Jagielom postala poljska kraljica.

O Barbarinem življenju na Melniku do sedaj vemo zelo malo. Nanjo so se lepile slabšalne oznake v zvezi z njeno moralno in s pomanjkanjem vere že v obdobju njenega življenja s Sigismundom. Med njenimi »obrekovalci« vodilno mesto zavzema Enej Silvio Piccolomini, izobražen humanist, nekaj časa v službi Friderika III. Habsburškega in na koncu papež. Piccolomini v Historii Australis Barbari pripisuje prešuštvovanje, ki je sicer zaznamovalo tudi Sigismunda, le da je bila Barbara moralno slabša, saj naj bi ona nagovarjala moške. Po smrti Sigismunda naj bi se na Melniku vdajala orgijam in se posmehovala devicam, ki so se odrekale telesnim užitek.⁷⁰ Piccolominijeve obtožbe velja obravnavati kot vprašljive, kot plod njegovega nasprotovanja celotni družini Celjskih. Njegove lastne besede v pismu kardinalu Carvajalu v veliki meri zanikajo resničnost njegovih kasnejših slabšalnih oznak: »Medtem je umrla tudi Barbara, žena Sigismunda in sestra Friderika Celjskega. Njeno truplo so prepeljali v Prago in ga tam pokopali. Bila je srčna žena, toda premogla je, kot bi človek rekel, malo vere v posmrtno življenje. Zdaj, ko se je spreobrnila k resnično pobožnemu življenju, je prejela svoje plačilo. Pravijo, da je umrla spokojne in kristjana vredne smrti.«⁷¹

⁶⁹ Chillian, 1908, str. 60 – 62.

⁷⁰ Janez Mlinar, Podoba Celjskih grofov v narativnih virih, Ljubljana, 2005, str. 76.

⁷¹ Chillian, 1908, str. 65.

Naslovna miniatūra v molitveniku Friderika III. Habsburškega
(Barbara Celjska in Sigismund Luksemburški z volilnimi knezi?), 1447/48,
Wien, Österreichische Nationalbibliothek, Cod. 1767.
Obširnejša obrazložitev na prejšnji strani spodaj.

Na Ogrskem je bila kraljica Elizabeta ob Albrehtovi smrti noseča in vsi so čakali, ali se bo rodila hči ali naslednik ogrske krone. Ogrski velikaši so Elizabeto skušali prisiliti, da bi se poročila s poljskim monarhom Vladislavom III., ki so mu hoteli prepustiti ogrsko krono, toda ona se je spretno izmikala. Poljski vladar, ki je sedaj imel na Ogrskem lastne interese, je Barbaro pridržal na Poljskem, njene vrnitve in možnosti nemirov, ki bi jih sprožila, pa se je bala tudi hči Elizabeta. Le-ta je 22. februarja 1440 rodila sina, se dokončno izrekla proti poroki z Vladislavom III. in sinu Ladislavu (s kasnejšim nadimkom Posthumus - Posmrtni) skušala zagotoviti ogrsko in češko krono. 15. maja 1440 je bil še ne trimesečni Ladislav ob podpori somišljenikov in sorodnika Ulrika II. Celjskega okronan za ogrskega kralja, toda pristaši Vladislava III. so razglasili Ladislavovo kronanje za neveljavno in 17. julija za ogrskega kralja okronali Poljaka.

V državljanski vojni, ki se je po imenovanju razplamtela na Ogrskem, je zmagoval Vladislav III., Elizabeta je postopoma izgubljala podporo, zato je predala obe hčerki in sina v varstvo ujca Friderika III. Habsburškega. Vladislav III. je verjetno z namenom, da bi Elizabeti otežil položaj, Barbari Celjski vrnil svobodo in le-ta se je julija 1441 umaknila na Češko. Njene lastne politične ambicije kot da so z rojstvom vnuka Ladislava, legitimnega dediča češke in ogrske krone, usahnile, zato se lahko vprašamo, s kakšnimi cilji je prebegnila na Poljsko. Medtem ko je bil Chillian mnenja, da je Barbara imela v načrtu ustanovitev samostojnega kraljestva na Ogrskem in Češkem⁶⁷, ki bi bilo neodvisno od rimsko nemškega cesarstva, pušča mlajše zgodovinopisje to vprašanje odprto.

Leta 1442 je bila Elizabeta dokončno poražena; mir je bil sklenjen 16. decembra in tri dni kasneje je edina hči Barbare in Sigismunda Luksemburškega umrla. Tudi Vladislavov čas na Ogrskem je bil kratko odmerjen; leta 1444 je bil v bitki proti Turkom pri Varni ubit. Sedaj petletnega Ladislava Posmrtnega so leta 1445 na Ogrskem priznali za kralja, toda Ladislav je do leta 1452 - svoje polnoletnosti - živel v hiši cesarja Friderika III. Habsburškega.⁶⁸

Identifikacija oseb na naslovni miniaturo v kodeksu 1767, ki ga hranijo na Dunaju, predstavlja uganko, ob kateri se že leta krešejo mnenja stroke. Prvotno so domnevali, da sta na njej upodobljena Barbara Celjska in Sigismund Luksemburški z volilnimi knezi. V razpravi objavljeni leta 1996* lahko preberemo, da je osrednja oseba Friderik III. Habsburški z Ladislavom Posmrtnim na svoji desni. Nasprotno pa se del stroke ogreva za tezo, da je upodobljen Sigismund Luksemburški z mladim vojvodo Avstrijskim.**

V Arhivu slikovnega gradiva avstrijske nacionalne knjižnice znamenito miniaturo še vedno vodijo pod naslovom: Barbara Celjska in Sigismund Luksemburški z volilnimi knezi.

* Thesaurus Austriacus. Europas Glanz im Spiegel der Buchkunst, Handschriften und Kunsttafeln von 800 bis 1600. Herausgegeben von Eva Irblich, Wien, 1996.

** Ivan Gerát, Die künstlerischen Beziehungen zwischen Wien und Pressburg im Spiegel der Buch- und Tafelmalerei, v: Sigismundus, Rex et Imperator, razstavni katalog, Budapest, Szépművészeti Múzeum; Luxemburg, Musée national d'histoire et d'art, 2006, str. 542.

⁶⁷ Chillian, 1908, str. 53.

⁶⁸ Podrobno o dogajanju glej v: Grdina, Štih, 1999, str. 11 - 45.

Sigismund Luksemburški,
pečnica s kraljevega gradu v Budi, 1400 - 1420,
Budimpešta, Budapesti Történeti Múzeum, inv. št. 51. 1285.